

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

בית העם

שיג ושיח ציוני

צה"ל צבא העם
מוסף "צוק איתן"

יזום והפקת התוכנית: המחלקה לפעילות ציונית בתפוצות, תשע"ד

עריכה ראשית: גוסטי יהושע ברוורמן

איסוף חומרים וכתביבה: טובה בירנבאום, איתי אמינוף, ניר ברוידא, ניר כהן, רותם מלאך, אדם מרגוליס, ענבל בראל, איתן בכר
ליקוט, עריכה, ריכוז והפקה בפועל: אראלה גורן
החוברת הופקה לצרכים חינוכיים פנימיים בלבד

מבצע "צוק איתן" יצא לדרך במטרה להגן על תושבי מדינת ישראל ששיגרת חייהם הופרה בירי טילים מרצועת עזה, הנשלטת ע"י החמאס. הירי כוון לעבר אזרחים חפים מפשע כאשר מרבית שטחה של מדינת ישראל חשוף להתקפות חוזרות ונשנות.

המוסף שלפניכם מבקש להעלות לדיון סוגיות הנובעות מהמציאות המתמשכת בה העורף הישראלי הופך לחזית, ומדינת ישראל נאלצת פעם אחר פעם לצאת ולהגן על חיי אזרחיה. וכמו כל מלחמה גם אלה הצודקות מקפלות בתוכן שאלות מוסריות של צדק, שקיפות ודמוקרטיה, דילמות לא פשוטות וכאב הנובעים מהחזון הציוני וישיבתנו בכברת ארץ זו.

למחיר הכבוד שמשלמת החברה הישראלית במלחמות שותפים "חיילים בודדים" מחו"ל, שמתנדבים לשרת בצה"ל ומחברים באופן הממשי ביותר את התפוצות לישראל. חיילים אלו מחדדים את הערבות ההדדית ושותפות הגורל, סוגיות שגם בעיתות שלום עומדות לפתחנו.

בחרנו להביא לכל אחד ואחת מכם, ללא תלות בידע מוקדם, אחדים מהנושאים המרכזיים העולים בעיתות לחימה. אנחנו מזמינים אתכם כמו בכל מערכי "בית העם" לדון בסוגיות אלו, להרהר, ולערער בשאלות המתחברות למשמעות העצמאות המדינית ולזכותו של העם לכברת ארץ מובטחת, כפי שחזה הרצל, וליחסי הגומלין המתקיימים בינו לבין יהודי התפוצות.

אנו מאחלים לכם דיון מעמיק ומשמעותי ומייחלים עם כל עם ישראל לימים של שקט.
גוסטי יהושע – ברוורמן, ראשת המחלקה לפעילות בתפוצות

כשהתותחים רועמים המוזות שותקות. האמנם?

שקיפות ודמוקרטיה

במהלכו של מבצע "צוק איתן" פרסם עיתונאי "הארץ" גדעון לוי מאמר תחת הכותרת: "הרעים לטיס". המאמר הוליד שיח ציבורי חשוב וחיוני על שאלת המוסריות של תקיפות חיל האוויר בתוך ריכוזי אוכלוסייה בעזה. טייסים הוזמנו לדבר בערוצי הטלוויזיה, מאמרים נכתבו בנגות או בשבח הגישה שהציג לוי, וכמובן, הרשתות החברתיות געשו ורעשו.

"הרעים לטיס" מתוך מאמרו של גדעון לוי – עתונאי בכיר בעתון "הארץ" – 14/7/2014

"הם הרהוטים, המצוחצחים, המבריקים והמשכילים בחיילים. הם לומדים באוניברסיטאות הכי טובות במהלך שירותם, באים מהבתים הכי טובים, מהתיכונים הכי הכי; במשך שנים הם מוכשרים לתפקידם, אלקטרוניקה לאווירונאוטיקה, אסטרטגיה וטקטיקה, וכמובן טיס. הם מיטב הנוער הישראלי, שנועד לגדולות. הם באמת הכי הכי, אחי – הם הטובים לטיס, הטייסים הכי טובים, והם עושים עכשיו את המעשים הכי רעים, הכי אכזריים והכי מתועבים... הם יושבים בקוקפיט ולוחצים על כפתורים וגיויסטיקים, משחק מלחמה. גוזרי חיים ומוות, ממקומם הרם בשמים הם רואים רק נקודות שחורות מתרוצצות בבהלה, נסות על נפשן, אולי גם כאלה שמניפים ידיים באימה נוראה מהגנות; החץ השחור מתכוון למטרה, וכבר מיתמרת פטריית עשן שחורה – פוף, רעד קל בכנף, פגיעה "טובה", וכבר הם בניחה הבאה."

דוד גוטנפלדר

הקרנת סרטון ובו שיחה בקשר בין טייסי חיל האוויר הישראלי, המחליטים לבטל תקיפה אווירית בעזה, לאחר שזיהו חפים מפשע בסמוך למטרה.

<http://www.youtube.com/watch?v=Tum8C48fu08>

בכתבה שהתפרסמה במוסף הפוליטי של "ידיעות אחרונות" ב--18/7/2014 מגיב סא"ל במיל' טל קינן לדבריו של גדעון לוי:

"זה מעליב, אנחנו חיים במדינה דמוקרטית ואני בעד שכל אחד יביע את דעתו, אבל לבוא למילואים זה אומר לעזוב את העבודה שלנו, לסחוב על הנשמה את ההשפעה של ההפצצות האלה לכל החיים, וכל זה כדי שגדעון לוי או מישהו אחר יכתוב את מה שבא לו ויפגע בנו ובאזרחי המדינה בזמן מלחמה. מה עוד שמה שהוא כותב לא נכון. אני שולל את דבריו מכל וכל".

ומוסיפה באותו עניין בטור אישי תמי ארד (זוגתו של הנווט השבוי, רון ארד הנעדר משנת 1988):
"הרי מישהו צריך לעשות את העבודה השחורה כדי שפרשיי המקלדת יוכלו להינות מחופש הביטוי.."

* מהקטעים שפגשנו, מה אתם לומדים מהשיח הציבורי הישראלי? האם לפי הידוע לכם, הוא שונה משיח ציבורי במדינות דמוקרטיות אחרות? אם כן, במה?

* האם יש מקום לשיח כזה בעת מלחמה?

* האם יש מקום לשיח כזה בקהילה שלכם?

* בדברו אל העם לקראת כיבוש הארץ אומר משה: **"מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרָף הַלֵּבב! לֵךְ וְיָשֵׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִסַּס אֶת לֵבָב אֲחִיו כְּלָבָו"** (דברים פרק כ', פסוק ח')

(פרשנות אחת אומרת כי זהו פשע לרפות את לב הלוחמים בעת מלחמה; פרשנות שניה אומרת כי עדיף שמי שמפחד לא יהיה בשדה הקרב כדי שלא יפגע במורל חבריו הלוחמים).

האם בעיניכם נדעון לוי מפר בכתיבתו את הציווי המופיע בספר דברים?

• שקיפות ודמוקרטיה – האם נכון להגביל את חופש המידע וחופש הביטוי בזמן מלחמה? כיצד נהג צבא ארה"ב בעירק/ אפגניסטן? ופוטין בצ'צ'ניה? מה המחירים שמשלמת מדינת ישראל על התנהלותה בשקיפות ובדמוקרטיה?

• בהפגנה שקיימו ערביי ישראל נגד מבצע "צוק איתן" בהשתתפותה של חברת הכנסת חנין זועבי, צעקו המשתתפים "יא קסאם, יא חביב, תתקוף את תל אביב". האם לדעתכם על חבר פרלמנט לבטא נאמנות למדינה אותה הוא משרת? האם תוכלו לשתף אותנו בדוגמא שאתם מכירים בה דמות רשמית החורגת, לדעתכם, מגבולות השיח הלגיטימיים?

מחוייבותה של יהדות התפוצות למדינת ישראל

בימים הראשונים של הכניסה הקרקעית לעזה במבצע "צוק איתן", נהרגו 13 חיילי גולני. ביניהם שני חיילים בודדים: **סמל ניסים שון כרמלי** מטקסס, (בן 21 במותו, נהרג בתקרית הנגמ"ש, הותיר אחריו הורים ושתי אחיות), ו**סמל מקס שטיינברג** מלוס אנג'לס (בן 24 במותו. נהרג גם הוא בתקרית הנגמ"ש בסגיעייה. הותיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות). יומיים לאחר מכן נהרג בקרב **סמל ראשון גיורדן בן סימון**, חייל בודד מצרפת. (בן 22 במותו. נהרג בהתקלות עם מחבלים, הותיר אחריו הורים ושתי אחיות). שלושתם התנדבו לשרת בצה"ל. (חיילים בודדים הינם חיילים שהגיעו לישראל מחו"ל לשרת בצבא ומשפחתם נשארה בחו"ל).

בהלווייתם של שלושת החיילים השתתפו עשרות אלפי ישראלים, בביטוי עז ומרגש של סולידאריות בעם ישראל!

- האם אתם מכירים צעירים בני גילכם שעלו לישראל והתנדבו לשרת בצה"ל? מה יחסכם לצעד כזה? האם יש דרכים נוספות בהן יכול יהודי צעיר בתפוצות להביע את תמיכתו במדינת ישראל בעת הזאת?
- האם לתפישתכם יהודי התפוצות מחוייבים למדינת ישראל בעת מלחמה? ובכלל?
- האם הציפיה של מדינת ישראל, כי תעמדו לימינה בעת מלחמה, ובכלל, באופן גלוי, מעמידה אתכם בפני דילמה? האם לתפישתכם תשלמו על כך מחיר? מה זה אומר לגבי הנאמנות שלכם למדינתכם? ולמדינת ישראל?
- האם אתם חשים כי קיימים הבדלים בעמדות בנוגע לנושאים הללו בקרב הדור שלכם לעומת דור ההורים או הסבים?

חברים של שון, חיילים בודדים בעצמם, מספרים: "לא קל להגיע לבד לארץ זרה, אבל עשינו את כל זה כדי להתגייס. שון היה הכי 'ברבאקי', תמיד דיבר רק על גולני, לשם רצה להגיע. הוא תמיד אמר שייכנס לעזה לשמור עלינו. חברה שדיברה איתו שאלה אם הוא מפחד להיכנס לעזה. הוא ענה לה 'מה פתאום? גולנצ'יק לא מפחד'".

רון אלמוג

שלום, צדק ומה שביניהם

להאזנה לשיר
<http://www.youtube.com/watch?v=Do9aBZ2TQ24>

מדברים על שלום כתב-מוקי

כולם מדברים על שלום
אף אחד לא מדבר על צדק
לאחד זה גן עדן לאחר גיהנום
כמה אצבעות על ההדק?

עד מתי יהום הסער? עד מתי אדם בן כלב?
מחליקות הפנים על התער, מלטפות אצבעות את החרב.
לפעמים החיים מורידים אותי על הברכיים.
אין שומר את השער, אין סימן משמיים.
אני רואה אנשים שחיים חלומות ותקוות.
אנשים שחיים רק תככים ומזימות.
יש ששואלים שאלות ואין תשובות
יש כאלה מלאים רק טענות ודרישות, אבל...

כולם מדברים על שלום...

אז נשארים לבד, מדברים אל הקיר,
אין עם מי לדבר
אם רק נבין שכולנו אחד, נראה הכל מתחבר
כשיישרף רכושך, תישרף נשמתך
אם לא תמחר להציל את עצמך
רצחנו אדמה ורצחנו נשמה
כמעט ולא נשאר לנו אויר לנשימה
והעולם בתנועה מתמדת -
עושה סיבוב וחוזר לאותה נקודה
מה שעולה, חייב לרדת
איך לוקחים את הכל במידה?

כולם מדברים על שלום...

יש אנשים שלוקחים בעלות על אלוהים
יש נאבקים, בועטים ושוורטים
כמה מאיתנו באמת מקשיבים?
כולם מדברים על שלום.

כולם מדברים על שלום...

לכולם יש אותו החלום
על פני הר, על פני עמק
ממשיכים לדבר, מדברים על שלום
אבל לא יכון שלום בלי צדק

- האם חוויתם סיטואציות בהן היה עליכם לבחור בין שלום לצדק? נשמח אם תשתפו.
- לאיזו שורה/ דימוי מהשיר אתם מתחברים? מדוע? למה זה מחבר אתכם בחייכם/ בסביבתכם/ בכלל?
- השיר "כולם מדברים על שלום" הושמע לראשונה בשנת 2001, האם אתם מוצאים שהשיר עדיין אקטואלי? איך? במה?
- האם אתם חושבים שבעוד 10-20 שנה השיר ימשיך להיות אקטואלי?
- האם השיר הוא במובהק ישראלי, או יכול להיות רלוונטי גם למקומות אחרים בעולם?
- ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו, חזר ואמר: "אין מלחמה צודקת מזו!" האם תיתכן מלחמה צודקת? מה הופך אותה לכזאת?

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization
המחלקה לפעילות בתפוצות
Department for Diaspora Activities

Beit Ha'am

Z-Talks

בית העם

שיג ושיח ציוני